

VĚK OSVÍCENSTVÍ (18. století)

4. Osvícenství v Novém světě

Pochopili jsme, že osvícenství byla doba velkých reforem uvnitř států, u kterých už v poslední době jejich systém dost zastarával. Mluvili jsme o rušení nevolnictví, o skoncování s právem útrpným (tedy mučením), na druhé straně nám období souviselo zase se zavedením alespoň určité tolerance v otázce víry nebo s doporučenou povinnou školní docházkou, budováním lepších komunikačních cest mezi města a státy atd. Řeč byla také o počátku průmyslové revoluce v souvislosti s převratným vynálezem parního stroje od Jamese Watta.

Tahle etapa se svými mohutnými zvraty se nevyhnula ani nedávno objevenému Novému světu, totiž Americe. A dá se dokonce říci, že tady tyhle změny byly ještě viditelnější než kdekoli jinde. Také proto jsem si pro naši milou Ameriku nechal speciální kapitolu. Abych byl přesnější, budu vlastně mluvit jenom o části jejího severního kontinentu, tedy o místech, kde se dnes nachází megamocnost světa, USA.

Tahle oblast byla oficiálně objevena v průběhu renesance (přelom 15. a 16. století). Samozřejmě, že dnes už téměř na sto procent víme, že se k ní dostali už někdy okolo roku 1000 Vikingové, ale připusťme, že to byla pouze jakási nárazová epizoda v našich rozsáhlých dějinách. Renesancí začalo něco víc, nešlo totiž pouze o „znovuobjevení“ kontinentu, ale také o počátek pravidelné migrace Evropanů na toto území.

Dobu baroka si Severní Amerika sice určitým způsobem prodělala, poznáme to i na stavitelství, které se sem v té době z Evropy dostává, ale rozhodně ne v té podobě, jako jsme ji zažili my tady v Evropě nebo dokonce přímo my Češi. Barokní sedmnácté století neznamenal pro Ameriku zase až takovou dobu Temna. Právě v tomto století tu třeba vznikla první univerzita (1636) nebo jen o 3 roky později zde začala fungovat jedna z prvních tiskáren (1639). Ani Třicetiletá válka se Ameriky nijak výrazně nedotkla, sice zde určité boje mezi kolonisty (popřípadě mezi kolonisty a domorodým obyvatelstvem) neustále probíhaly, ale na druhé straně začíná tento kontinent oproti naší zpátečnické Evropě nabírat náskok.

Přistěhovalci z Evropy získali dokonce takové sebevědomí, že začali pomýšlet na svou vlastní samostatnost. Vždyť osvícenství (nebo chcete-li národní obrození) k tomu přímo nabádalo. A proto se strhla ona slavná americká revoluce „osadníků za nezávislost“, která ve svém výsledku vyšla a rozjela tak i celou další etapu (období romantismu), kdy si už člověk ten svůj nesouhlas s přežitými systémy nenechá jenom sám pro sebe. Respektive tahle americká revoluce odstartovala i vlnu silných povstání v Evropě, která potrvá zhruba půl století a do které budou spadat i ony známé napoleonské války. Ale nepředbíhejme.

Evropská mocnost, která ovládala většinu území Severní Ameriky, se nazývala Anglie a nám je to z jazyka, který se dnes běžně v USA oficiálně používá, asi vcelku jasné. Angličané na území Ameriky (říkejme jim „osadníci“) se tedy rozhodli vyjádřit nějakým způsobem nesouhlas se svou vlastní zemí, protože se jim zdálo, že je na různých rovinách už v poslední době moc ožebračují. Jednoduše si spočítali, že pokud si obchod se zbývajícím světem budou zajišťovat sami (bez nějakého svého „dozorčího“), musí se jim vést mnohem lépe. A tak to všechno začalo. Psal se rok 1773 a osadníci vymysleli první ráznější akci proti Anglii. Ne, že by jim tam poslali nějaké torpédo, ale v převleku za Indiány přepadli anglické obchodní lodě plně naložené žoky s čajem, které kotvily v americkém Bostonském zálivu. Veškerý čaj vyházeli do moře, čímž Angličanům napáchali nesčíslné škody, a domnívali se, že Angličané prostě do Ameriky vozit dost drahý čaj přestanou. Pak by si mohli osadníci tuto surovinu získat jinde a levněji.

Jenže Angličané celou lest velice rychle prohlédli a byla z toho válka. V zásadě můžeme říci, že to byla válka občanská, protože zde bojují Angličané proti Angličanům, i když se do ní postupně přidávají v určitém zastoupení i evropské státy, které mohou celé situace využít i ve svůj prospěch.

Oficiálně byl celý válečný konflikt vyhlášen roku 1775 a trval v podstatě celých 7 let (takže délka je srovnatelná např. s II. světovou válkou). Protože se následujícího roku (1776) osadníci jednotlivých území na sjezdu ve Filadelfii dohodli, že za nezávislost Ameriky na Evropě potáhnou společně, nakonec se jim to opravdu podařilo. Zástupci povstaleckých osad si dokonce vytvořili první své oficiální zastupitelstvo (KONGRES) a 4. 7. 1776 podepsali listinu, která vešla do dějin jako průvodní dokument „Dne nezávislosti“ (nic společného s jedním z nejnákladnějších filmů ve světové kinematografii).

I když válka trvala až do roku 1781, státním svátkem Američanů se stal právě zmíněný den. Tehdy začaly ty skutečné dějiny USA, dějiny země, která měla jako první na světě psanou demokratickou ústavu.

Na závěr snad jen připomenu, že mužem „revoluce“ se stal jižanský farmář z Virginie, George Washington, a to je také první americký prezident.